

वा० रा०

ननु तत्कार्यं प्रवृत्तत्वात्कथं न कृतज्ञोत आह ॥ लक्ष्मणस्येति ॥ भयौपाधिक्येषां प्रवृत्तिर्न धर्ममूलेति भावः ॥ धर्ममस्मिन्निति पाठे धर्मं धर्मधीमूलं प्रवर्तनमित्यर्थः ॥ ६ ॥ स्मृतिभिन्ने ॥ स्मृतिर्मन्वादीनां भिन्ना त्यक्ता येन ॥ चलात्मनि चंचलांतःकरणे तत्कुलीनः तद्विज्ञातिकोटिप्रविष्टः ॥ ७ ॥ तदेव विवृणोति ॥ राज्ये इति ॥ सुग्रीवः सगुणो निर्गुणो वास्तु नमे तद्विचारेण किंचित् ॥ अपितु शत्रुकुलीनं मां पुत्रं राज्ये प्रतिष्ठाप्य कथं सुग्रीवो जीवयिष्यति ॥ न कथमपीत्यर्थः ॥ ८ ॥ इतोऽपि न जीवयिष्यतीत्याह ॥ भिन्नेति ॥

कि० का०

॥ ९८ ॥

लक्ष्मणस्य भयेनेह नाधर्मभयभीरुणा ॥ आदिष्टा मार्गितुं सीतां धर्मस्तस्मिन्कथं भवेत् ॥ ६ ॥ तस्मिन्पापे कृतघ्ने तु स्मृतिभिन्ने चलात्मनी ॥ आर्यः को विश्वसे ज्ञातु तत्कुलीनो विशेषतः ॥ ७ ॥ राज्ये पुत्रं प्रतिष्ठाप्य सगुणो विगुणोऽपि वा ॥ कथं शत्रुकुलीनं मां सुग्रीवो जीवयिष्यति ॥ ८ ॥ भिन्नमंत्रोपराद्धश्च भिन्नशक्तिः कथं ह्यहं ॥ किष्किधां प्राप्य जीवेयं अनाथ इव दुर्बलः ॥ ९ ॥ उपांशुदंडेन हि मां बंधनेनोपपादयेत् ॥ शठः कूरो नृशंसश्च सुग्रीवो राज्यकारणात् ॥ १० ॥ बंधनाच्चावसादान्मेश्रेयः प्रायोपवेशनं ॥ अनुजानंतु मां सर्वे गृहं गच्छंतु वानराः ॥ ११ ॥ अहं वः प्रतिजानामि न गमिष्याम्यहं पुरीं ॥ इहैव प्रायमासिष्ये श्रेयो मरणमेव मे ॥ १२ ॥ अभिवादनपूर्वतुराजा कुशलमेव च ॥ अभिवादनपूर्वतुराघवौ बलशालिनौ ॥ १३ ॥ वाच्यस्तातो यवीयान्मे सुग्रीवो वानरेश्वरः ॥ आरोग्यपूर्वकुशलं वाच्या मातारुमाच मे ॥ १४ ॥

भिन्नो बिलप्रवेशरूपो मंत्रो यस्य सः ॥ एवं मंत्रस्य यस्य कस्यापि सुखात् श्रवणेऽवश्यं भाविनि स्पष्टमपराद्धश्च भवामि हीनशक्तिः सुग्रीवो पेक्षया हीनबलः ॥ हनुमदुक्तरीत्या सहायबलहीनश्च ॥ ९ ॥ उपांशुदंडस्यैव रूपं बंधनेनेति ॥ पुत्र इति कृत्वा वधाभावः ॥ अपराद्ध इति च बंधननिश्चयः ॥ १० ॥ तदेव दृढयन्नाह ॥ बंधनादिति ॥ अवसादो बंधनजं दुःखं ॥ ११ ॥ १२ ॥ राजा सुग्रीवः कुशलमेव वाच्य इत्यनुकर्षः ॥ न त्विदानीं दुःखवशादुक्तमित्यर्थः ॥ राघवौ कुशलं वाच्यौ ॥ १३ ॥ अथ मातुः कुशलविज्ञापनाशेषतया आरोग्यपूर्वकत्वविशेषाभिधित्तया च पुनः सुग्रीवे कुशलविज्ञापनमाह ॥ वाच्यस्तात इति ॥ १४ ॥

॥ ९८ ॥